

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมไทยเพราะจิตสาธารณะเป็นเรื่องของจิตใจเป็นความรู้สึกนึกคิดภายในบุคคลที่เกิดขึ้นได้และเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้ จิตสำนึกเมื่อเกิดขึ้นแล้วยากนักที่จะหยุดหรือหมดหายไป คนที่มีจิตสำนึกที่ดีด้านใดจะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกของตนและใช้จิตสำนึกด้านนั้นๆ ของตน เพื่อประโยชน์ต่อสิ่งต่างๆ ตามมา การศึกษาจิตสาธารณะจะมุ่งเน้นพฤติกรรม ที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบของบุคคลในสังคมต่อสาธารณสมบัติเป็นคุณธรรมสำหรับส่วนรวมภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า “Public Mind” ความพยายามในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในสังคมไทยใน^๑

การสร้างคนให้มีจิตสาธารณะ มีความสำคัญต่อบุคลากร องค์กร สังคมและประเทศชาติอย่างมากถ้าเราสามารถปลูกฝัง ส่งเสริม หรือพัฒนาให้คนในชาติมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้อย่างสมบัติส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่าใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักแบ่งปันโอกาสในการใช้ ของส่วนรวมให้ผู้อื่นปัญหาการเอาตัวเอาเปรียบ ปัญหาอาชญากรรม การทำลายสาธารณสมบัติต่างๆ จะลดลงการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องก็จะลดลง และจะนำมาสู่ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็ง

โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งอยู่เลขที่ ๑๖๕ ถนนบางลี่หนองวัลย์เปรียง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ห่างจากตัวจังหวัด ๓๕ กิโลเมตร โดยประมาณ มีเนื้อที่ ๖๐ ไร่ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ ๑๗ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ แล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยสมเด็จพระวันรัต (สมณศักดิ์ขณะนั้น) เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น แบ่งออกเป็น ๒๐ ห้อง ใช้ชื่อว่า "โรงพยาบาลสมเด็จพระวันรัต" ต่อมาได้มอบให้อยู่ในความดูแลของกระทรวงสาธารณสุขเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ และได้รับการยกฐานะเป็นโรงพยาบาลทั่วไปขนาด ๒๑๐ เตียง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ จากการสนับสนุนของพณฯ บรรหาร ศิลปอาชา^๒

การที่บุคลากรจะทำจิตสาธารณะให้มีความยั่งยืนต่อเนื่องคือการที่เราต้องรู้จักสร้างจิตสำนึกต่อสังคมโดยเริ่มที่ตัวเองก่อนให้เป็นคนที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีเมตตา รู้จักให้ผู้อื่น ซึ่งในสังคมปัจจุบันความมีน้ำใจของคนเริ่มน้อยลงทุกวันเมื่อเปรียบเทียบกับคนในอดีต เพราะมีว่แต่คิดที่จะแย่งแย่งกันเพื่อให้ตัวเองมีชีวิตอยู่รอดในสังคม เมื่อเรามีจิตสำนึกอยู่เสมออีก

^๑ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ในเขตวันออกเฉียงเหนือตอนบน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^๒ โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี

จะส่งผลให้เราทำในสิ่งดีๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม ดังนั้นเมื่อคิดได้เช่นนี้ก็จะทำให้เกิดเป็นนิสัย และจะเกิดความยั่งยืนในที่สุด

ในพระพุทธศาสนามีหลักพรหมวิหาร ๔ ที่นำมาประยุกต์เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้บรรลุถึงเป้าประสงค์ขององค์กรได้อย่างยั่งยืนและยังทำให้การปฏิบัติงานในทางกลยุทธ์ต่างๆ ขององค์กร เช่น การวางแผนนโยบาย การดำเนินงานตามนโยบาย การติดตามตรวจสอบประเมินผล ให้เป็นไปโดย ระบบ ระเบียบเรียบร้อย คือการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติงานขององค์กรโดยยึดหลัก ซื่อสัตย์สุจริต และอีกประการสำคัญ คือ “พรหมวิหาร ๔” ที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ระหว่างบุคคลไม่ว่าจะเป็นระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกัน หรือระหว่างบุคคลอื่นบุคคลใด หากปฏิบัติต่อกันโดยใช้หลักความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาที่เป็นคุณธรรมประจำใจอันประเสริฐก็ถือว่าบุคคลเหล่านั้นอยู่ในฐานะพรหม หรือเป็นผู้ใหญ่ที่ควรปฏิบัติหน้าที่เพื่ออำนวยประโยชน์สาธารณะแก่ประชาชน พลเมือง^๓

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาในระดับ จิตสาธารณะของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรีโดยนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ พรหมวิหาร ๔ เป็นกรอบวัดคุณภาพดังกล่าว เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านต่างๆ ที่กล่าวมามีผลต่อจิตสาธารณะของบุคลากรเป็นแนวทางในการพัฒนาจิตสาธารณะของบุคลากรให้สูงขึ้นเพื่ออำนวยประโยชน์สาธารณะแก่ประชาชน พลเมือง

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษา ระดับ จิตสาธารณะ แนวพุทธ ของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี

๒.๒ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ระดับ จิตสาธารณะ แนวพุทธ ของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี

๓. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “จิตสาธารณะแนวพุทธของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

^๓ พระไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ), การประยุกต์พรหมวิหาร ๔ เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๔)

๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตโดยทบทวนเอกสารจากพระไตรปิฎก เอกสารตำราทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในงานบริการโดยมุ่งศึกษาเฉพาะประเด็น หลักพรหมวิหาร ๔ ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ที่จะเป็แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมในด้านจิตสาธารณะ แนวพุทธของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี

๓.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent variable) คือปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือจิตสาธารณะของ บุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรีเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ซึ่งประกอบด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

๓.๓ ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยมีบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี

๓.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้สถานที่โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นสถานที่ในการศึกษา

๓.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๔. ปัญหาที่ต้องการทราบ

๔.๑ การศึกษาระดับจิตสาธารณะแนวพุทธของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นอย่างไร

๔.๒ เปรียบเทียบ ระดับ จิตสาธารณะ แนวพุทธ ของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๕. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน ๑ บุคลากรที่มี เพศ ต่างกัน การใช้หลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐาน ๒ บุคลากรที่มี อายุ ต่างกัน การใช้หลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐาน ๓ บุคลากรที่มี สถานภาพสมรส ต่างกัน การใช้หลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐาน ๔ บุคลากรที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน การใช้หลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐาน ๕ บุคลากรที่มีรายได้ ต่างกัน การใช้หลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐาน ๖ บุคคลที่มี ตำแหน่ง ต่างกันการใช้หลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐาน ๗ บุคลากรที่มี ประสบการณ์การทำงาน ต่างกันการใช้หลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของบุคลากรโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

๖.นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

หลักพุทธธรรม หมายถึง หลักพรหมวิหาร ๔ เอาใจจับอยู่ในอารมณ์แห่งความประเสริฐหรือเอาใจไปซึ่งไว้ในความดีที่สุด ซึ่งมีคุณธรรม ๔ ประการ

เมตตา หมายถึง ความรัก รักที่มุ่งเพื่อปรารถนาดี โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ จึงจะตรงกับคำว่า เมตตาในที่นี้ ถ้าหวังผลตอบแทนจะเป็นเมตตาที่เจือด้วยกิเลส ไม่ตรงต่อเมตตาในพรหมวิหารนี้

กรุณา หมายถึง ความสงสาร หมายถึง ความปรานี ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ความสงสารปรานีนี้ก็ไม่หวังผลตอบแทนเช่นเดียวกัน สงเคราะห์สรรพสัตว์ที่มีความทุกข์ให้หมดทุกข์ตามกำลังกาย กำลังปัญญา กำลังทรัพย์

มุทิตา หมายถึง มีจิตอ่อนโยน จิตที่ไม่มีความอิจฉาริษยาเจือปน มีอารมณ์สดชื่นแจ่มใสตลอดเวลา คิดอยู่เสมอว่า ถ้าคนทั้งโลกมีความโชคดีด้วยทรัพย์ มีปัญญาเฉลียวฉลาดเหมือนกันทุกคนแล้ว โลกนี้จะเต็มไปด้วยความสุข สงบ ปราศจากอันตรายทั้งปวง คิดยินดี โดยอารมณ์พลอยยินดีนี้ไม่เนื่องเพื่อผลตอบแทน การแสดงออกถึงความยินดีในพรหมวิหาร คือไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น

อุเบกขา หมายถึง ความวางเฉย นั่นคือ มีการวางเฉยต่ออารมณ์ที่มากระทบความวางเฉยในพรหมวิหารนี้ หมายถึง เฉยโดยธรรม คือทรงความยุติธรรมไม่ลำเอียงต่อผู้ใดผู้หนึ่ง

จิตสาธารณะ หมายถึง จิตอาสา ที่แสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจเพื่อส่วนรวม โดยการแสดงออกด้วยการอาสาไม่มีใครบังคับและการคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์ให้เป็นกลุ่มเดียวกัน

บุคลากร หมายถึง เจ้าหน้าที่ ที่มีการปฏิบัติหน้าที่ในโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยได้ รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในกระทรวง

สาธารณสุขแต่งตั้งหรือสั่งให้ ปฏิบัติหน้าที่ราชการพลเรือน โดยได้รับเงินเดือนจากส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐด้วย

โรงพยาบาล หมายถึง สถานที่สำหรับให้บริการด้านสุขภาพให้กับผู้ป่วยโดยมักจะมุ่งเน้น การส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูภาวะความเจ็บป่วย หรือโรคต่างๆ ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ในที่นี้หมายถึงโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี

๗. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๗.๑ ทำให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ต่อระดับจิตสาธารณะแนวพุทธของบุคลากรโรงพยาบาล สมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี

๗.๒ ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบระหว่างจิตสาธารณะ แนวพุทธ ของบุคลากร โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๑๗ จังหวัดสุพรรณบุรี